

Een demografische knoop ontward ? Brugse bevolkingscijfers voor de vroegmoderne tijd

Het hoofdartikel in de jongste aflevering van de Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge (jaargang 2010, nr.1) is van de hand van historica dr. Heidi Deneweth. Het artikel brengt belangrijke nieuwe gegevens aan bij de bevolkingscijfers van Brugge van de veertiende tot de negentiende eeuw.

De bevolkingsaantallen van onze steden moeten worden gereconstrueerd uit diverse bronnen, zoals militielijsten, belastingcijfers, doop- en huwelijksregisters, volkstellingen en dergelijke. Het is bekend dat het oude Brugge zijn grootste bevolkingsaantal bereikte met ongeveer 45.000 inwoners in het midden van de 14de eeuw. Parallel met het economisch verval na 1500 nam ook de bevolking af tot tussen de 30 en 35.000 eenheden in de 16de en 17de eeuw, in de 18de eeuw zelfs een tijdlang minder dan 30.000. In de negentiende eeuw groeide ze dan weer aan en bereikte in 1850 zelfs de 50.000.

Een onduidelijk punt in de bevolkingscurve was tot hiertoe de late 16de eeuw. Over een exact bevolkingscijfer voor die periode bestaat al decennialang onenigheid. Pessimisten gingen uit van de veronderstelling dat Brugge toen maximaal 29.000 inwoners kan hebben geteld, optimisten hielden het op minimum 40.000. Na 1585, een periode van grote emigratie na de opstand tegen Spanje, daalde de bevolking met één derde, dus respectievelijk tot 20.000 of 27.000 inwoners. Door confrontatie met een nieuwe bron, de effectieve wooneenheden in Brugge op basis van de penningkohieren, slaagt Heidi Deneweth erin het bevolkingscijfer voor die periode duidelijker te stellen: minimum 38.000 in 1583 en 25.000 in 1585-1590. Iets gelijkaardigs doet ze voor 1667, weer via het woninggebruik maar nu op basis van de registers van de huisgelden, waardoor ze komt tot een cijfer van ongeveer 33.000.

Deze opmerkelijke resultaten situeert de auteur verder in een kritische doorlichting van alle bekende bevolkingscijfers van de 14de tot de 19de eeuw. Ze brengt ook belangrijke nuances aan in de evolutie van de sociale samenstelling van de Brugse bevolking. Kenmerkend was de instroom van goedkope textielwerkers en de uitstroom van rijke handelaars en gegoede ambachtsmeesters in de zestiende eeuw. Tenslotte toont een vergelijking met de andere grote steden in de Zuidelijke Nederlanden, Brussel, Gent, Antwerpen en Luik, aan dat Brugge van een koppositie na Gent in 1400 terugviel tot de minst bevolkte van die steden in 1850. Het volledige artikel telt 45 bladzijden en is geïllustreerd met tabellen en grafieken.